

หอสมุดแห่งชาติในภาคใต้

อัญชลี กล้าเพชร*

หอสมุดแห่งชาติ (National Library) จัดตั้งขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมสิ่งพิมพ์ และโสตทัศนวัสดุทุกชนิดและทุกชื่อที่ผลิตขึ้นในประเทศ หรือผลิตในประเทศอื่น แต่มีเนื้อหาเกี่ยวกับประเทศนั้นๆ สำหรับใช้ประโยชน์ในการค้นคว้าวิจัย และถือว่าเป็นสื่อเหล่านั้นเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของชาติ หอสมุดแห่งชาติของไทยนอกจากในกรุงเทพมหานครแล้ว ยังมีสาขาในภาคต่างๆ ทั่วประเทศ สำหรับในภาคใต้มี 3 สาขา คือ หอสมุดแห่งชาติ สาขานครศรีธรรมราช หอสมุดแห่งชาติ สาขาปัตตานี สงขลา และหอสมุดแห่งชาติวัดเจริญสมณกิจ จังหวัดภูเก็ต

หอสมุดแห่งชาติ สาขานครศรีธรรมราช

หอสมุดแห่งชาติ สาขานครศรีธรรมราช (National Library Nakornsithammarat) ตั้งอยู่ที่บริเวณพิพิธภัณฑสถานแห่งชาตินครศรีธรรมราช ถนนราชดำเนิน ตำบลศาลาใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช โทรศัพท์ (075) 341065 ก่อตั้งเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ. 2477 โดยการริเริ่มของอธิบดีกรมศิลปากร (หลวงวิจิตรวาทการ) ประสานกับนายมงคล รัตนวิจิตร อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดนครศรีธรรมราช และได้รับความเมตตาจากพระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณพระรัตนธัชมุนี (แบน เปரியุ) อดีตเจ้าอาวาสวัดพระมหาธาตุ อนุญาตให้ใช้วิหารสามจอม ภายในบริเวณวิหารพระระเบียงวัดพระมหาธาตุเป็นที่ทำการหอสมุดฯ ต่อมากิจการของหอสมุดแห่งชาติได้เจริญขึ้น จึงย้ายที่ทำการตามความจำเป็นและเหมาะสมหลายครั้ง (ภายในวัดพระมหาธาตุ) จนถึงปี พ.ศ. 2507 กรมศิลปากรได้เปิดที่ทำการหน่วยศิลปากร

* บรรณารักษ์ 6 สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปัตตานี

วารสารวิทยบริการ
ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม 2537

หอสมุดแห่งชาติในภาคใต้
วิญฉลิ กล้าเพชร

ที่ 8 ขึ้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช ยังขาดสถานที่และบุคลากร จึงได้อาศัยที่ทำการหอสมุดแห่งชาติเป็นที่ทำการชั่วคราว ในปี พ.ศ. 2511 ได้ย้ายสำนักงานหน่วยศิลปากรไปอยู่ในที่ทำการปัจจุบัน และสร้างอาคารชั่วคราวในบริเวณหน่วยศิลปากรที่ 8 เป็นอาคารหอสมุดฯ ด้วยในปี พ.ศ. 2518 กรมศิลปากรได้อนุมัติงบประมาณเป็นค่าก่อสร้างอาคารหอสมุดฯ ถาวรขึ้นในบริเวณหน่วยศิลปากรที่ 8 และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ลักษณะเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กทรงไทย 2 ชั้น มีพื้นที่ทั้งหมด 1,084 ตารางเมตร ก่อสร้างเสร็จเรียบร้อยเมื่อวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2519 และได้มีพิธีเปิดเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2521 โดยสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราชทรงกรุณาเสด็จมาเป็นประธานในพิธี ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2535 หอสมุดแห่งชาติ สาขานครศรีธรรมราชได้รับงบประมาณเพื่อก่อสร้างอาคารเป็นเงินจำนวน 3,450,000 บาท (สามล้านสี่แสนห้าหมื่นบาทถ้วน) แต่ยังไม่สมบูรณ์ไม่สามารถจะหาที่ดินติดตั้งไฟฟ้า ทำพื้นหินขัด ฝ้าเพดาน และติดกระจกประตู หน้าต่างได้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2536 จึงได้รับงบประมาณเพิ่มเติมสิ่งต่างๆ ให้อาคารหลังใหม่สมบูรณ์ขึ้นเป็นเงินจำนวน 1,138,000 บาท (หนึ่งล้านหนึ่งแสนสามหมื่นแปดพันบาทถ้วน) และในปีงบประมาณ พ.ศ. 2537 ได้ของบประมาณเป็นค่าครุภัณฑ์ และค่าปรับปรุงอาคารเก่าเป็นเงินจำนวน 3,000,000 บาท (สามล้านบาทถ้วน) ขณะนี้กำลังอยู่ในระหว่างดำเนินการ คาดว่าในปีงบประมาณ พ.ศ. 2538 อาคารใหม่คงจะเสร็จสมบูรณ์และหอสมุดฯ จะขยายการบริการการอ่าน การค้นคว้าวิจัย ตลอดจนบริการอื่นๆ ให้มีประสิทธิภาพ และ ว่างขวางยิ่งขึ้น .

หอสมุดแห่งชาติ สาขาวัดดอนรัก สงขลา

หอสมุดแห่งชาติ สาขาวัดดอนรัก สงขลา (National Library Watdornrak Songkla) ตั้งอยู่ในบริเวณวัดดอนรัก ถนนไทรบุรี อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โทรศัพท์ (074) 313730 จัดตั้งขึ้นโดยได้รับความร่วมมือจากเจ้าอาวาสวัดดอนรัก อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา (พระมงคลพุทธญาณ) ซึ่งได้มอบสถานที่วัดให้เป็นที่ตั้งห้องสมุด และ ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ อดีตนายกรัฐมนตรี ร่วมกับพ่อค้า ช่างราชการ และประชาชนในท้องถิ่น ได้บริจาคเงินเพื่อเป็นค่าก่อสร้างอาคาร จำนวน 800,000 บาท (แปดแสนบาทถ้วน) และมอบอาคารให้เป็นที่ทำการหอสมุดแห่งชาติสาขา เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก 2 ชั้น หลังคาทรงไทย อาคารชั้นบนและชั้นล่างกว้าง 8 เมตร ยาว 12 เมตร พื้นที่ชั้นล่าง เป็นห้องอ่านหนังสือวารสารและสิ่งพิมพ์อื่นๆ จัดนิทรรศการ และอื่นๆ จุ้ผู้อ่านได้ประมาณ 60 คน ชั้นบนเป็นที่เก็บวารสารสงวนเวลาและงานซ่อมหนังสือ ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้นำความกราบบังคมทูลอัญเชิญเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ประกอบพิธีเปิดอาคาร ซึ่งได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราช

ดำเนินแทนพระองค์ทรงประกอบพิธีเปิดหอสมุดแห่งชาติ สาขาวัดดอนรัก สงขลา เมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2525

หอสมุดแห่งชาติวัดเจริญสมณกิจ จังหวัดภูเก็ต

หอสมุดแห่งชาติวัดเจริญสมณกิจ จังหวัดภูเก็ต ตั้งอยู่ในบริเวณวัดเจริญสมณกิจ (วัดหลังศาล) ถนนเขาโต๊ะแซะ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต โทรศัพท์ (076) 217780-1 เริ่มก่อตั้งโดยพระโสภณคุณาธาร เจ้าคณะจังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ อดีตเจ้าอาวาสวัดเจริญสมณกิจ มีกุศลจิตดำริที่จะให้ความร่วมมือกับทางราชการ อนุญาตให้ใช้ที่ดินของวัดเจริญสมณกิจ หรือวัดหลังศาล เป็นที่ก่อสร้างอาคาร 2 ชั้น ขนาดพื้นที่ 20+30 เมตร และมอบให้กรมศิลปากรใช้เป็นที่ทำการ 'หอสมุดแห่งชาติวัดเจริญสมณกิจ จังหวัดภูเก็ต' โดยให้กองสถาปัตยกรรมเป็นผู้ออกแบบอาคาร ในการก่อสร้างระยะแรกพระโสภณคุณาธาร เป็นองค์อุปถัมภ์ในการรวบรวมทุนทรัพย์ในการก่อสร้าง ได้จำนวน 3,000,000 บาท (สามล้านบาทถ้วน) และสมทบกับเงินงบประมาณของกรมศิลปากรอีกจำนวน 1,583,000 บาท (หนึ่งล้านห้าแสนแปดหมื่นสามพันบาทถ้วน) รวมเป็นเงิน 4,583,000 บาท (สี่ล้านห้าแสนแปดหมื่นสามพันบาทถ้วน) การก่อสร้างแล้วเสร็จเมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2535 ส่วนด้านการจัดหาครุภัณฑ์ของหอสมุดแห่งชาติ ได้ของงบประมาณค่าครุภัณฑ์ในปี พ.ศ. 2534 เป็นเงิน 455,400 บาท (สี่แสนห้าหมื่นห้าพันสี่ร้อยบาทถ้วน) และในปี พ.ศ. 2535 เป็นเงิน 389,000 บาท (สามแสนแปดหมื่นเก้าพันบาทถ้วน) และได้จัดซื้อหนังสือ วารสาร โสตทัศนวัสดุเพื่อการบริการ จำนวนประมาณ 10,000 เล่ม นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนจากนางอัญชลี วานิช เทพบุตร สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดภูเก็ต จัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2536 งบกลางเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น เป็นค่าปรับปรุงติดตั้งหม้อแปลงมิเตอร์ไฟฟ้าเป็นเงิน 58,363 บาท (ห้าหมื่นแปดพันสามร้อยหกสิบสามบาทถ้วน) ขณะนี้หอสมุดแห่งชาติวัดเจริญสมณกิจได้เปิดให้บริการแล้วตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ. 2536 และรอพิธีเปิดอย่างเป็นทางการอีกครั้งในปี พ.ศ. 2537 สำหรับการให้พื้นที่ในหอสมุดฯ คือ ชั้นล่างเป็นห้องหนังสือทั่วไป ห้องอ่านหนังสือพิมพ์ และวารสาร ห้องอ่านหนังสือเด็ก และห้องทำงานบรรณารักษ์ ชั้นบนเป็นห้องค้นคว้า ห้องโสตทัศนวัสดุ ห้องประชุมหรือจัดนิทรรศการ และห้องเก็บพัสดุ

วัตถุประสงค์

หอสมุดแห่งชาติสาขาทุกสาขาในภาคใต้ จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อเป็นศูนย์รวบรวม สงวนรักษาหนังสือ เอกสาร วารสาร โสตทัศนวัสดุ เอกสารโบราณและสิ่งพิมพ์อื่นๆ

2. เพื่อเป็นศูนย์ให้บริการหนังสือ เอกสาร วารสาร โสตทัศนวัสดุ และสิ่งพิมพ์อื่นๆ
3. เพื่อเป็นศูนย์เทคนิคเกี่ยวกับวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์
4. เพื่อเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนและยืมสิ่งพิมพ์ทั้งในและต่างประเทศ
5. เพื่อเป็นหน่วยงานศูนย์ข้อมูลวารสารระหว่างชาติภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยประสานกับหอสมุดแห่งชาติ

การแบ่งสายงาน

หอสมุดแห่งชาติสาขาทุกสาขา ทั้งในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ หอสมุดดำรงราชานุภาพ ศูนย์นราธิปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ และหอวิชาวุฒานุสรณ์ และในส่วนภูมิภาค ได้แก่ หอสมุดแห่งชาติจังหวัดลำพูน หอสมุดแห่งชาติจังหวัดสิงห์บุรี หอสมุดแห่งชาติจังหวัดนครศรีธรรมราช หอสมุดแห่งชาติจังหวัดบุรีรัมย์ หอสมุดแห่งชาติจังหวัดสงขลา หอสมุดแห่งชาติจังหวัดชลบุรี หอสมุดแห่งชาติจังหวัดสมุทรสงคราม หอสมุดแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติรัชกาลที่ 9 จังหวัดนครราชสีมา หอสมุดแห่งชาติพระนครศรีอยุธยา จังหวัดเพชรบุรี หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จังหวัดเชียงใหม่ หอสมุดแห่งชาติรัชมังคลาภิเษก จังหวัดจันทบุรี และหอสมุดแห่งชาติวัดเจริญสมณกิจ จังหวัดภูเก็ต เป็นหน่วยงานในสังกัดฝ่ายหอสมุดแห่งชาติสาขา กองหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ จัดแบ่งงานออกเป็น 3 งาน คือ งานบริหาร งานเทคนิค และงานบริการ

การให้บริการ

หอสมุดแห่งชาติสาขาทุกสาขาในภาคใต้ ทำหน้าที่ให้บริการการอ่าน บริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้า บริการสอนการใช้ห้องสมุด บริการถ่ายสำเนาเอกสาร ตลอดจนบริการอื่นๆ แก่นักเรียนนักศึกษา นักวิชาการ นักวิจัย และประชาชนผู้สนใจทั่วไป นอกจากนี้ยังจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมการอ่านสำหรับเด็ก เช่น จัดนิทรรศการและกิจกรรมในโอกาสวันสำคัญๆ จัดฉายวีดิทัศน์เพื่อเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมไทย ส่งบทแนะนำหนังสือออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียง จัดทำบรรณนิทัศน์แนะนำหนังสือใหม่ เป็นต้น โดยเปิดบริการตามกำหนดเวลาแตกต่างกันไป คือ หอสมุดแห่งชาติ สาขานครศรีธรรมราช และหอสมุดแห่งชาติสาขาวัดดอนรัก สงขลา เปิดบริการวันพุธ-วันอาทิตย์ เวลา 8.30-16.30 น. เว้นวันจันทร์ วันอังคาร และวันหยุดนักขัตฤกษ์ สำหรับหอสมุดแห่งชาติวัดเจริญสมณกิจจังหวัดภูเก็ต เปิดบริการวันอังคาร-เสาร์ เวลา 9.00-17.00 น. เว้นวันอาทิตย์ วันจันทร์ และวันหยุดนักขัตฤกษ์

ประเภทสิ่งพิมพ์และวัสดุต่างๆ ที่ให้บริการ

สิ่งพิมพ์และวัสดุประเภทต่างๆ ที่ให้บริการในหอสมุดแห่งชาติสาขาทุกสาขาในภาคใต้

มีดังนี้

1. หนังสือทั่วไป
2. หนังสืออ้างอิง
3. วารสารและหนังสือพิมพ์
4. จุลสารและกฤตภาค
5. นวนิยายและเรื่องสั้น
6. โสตทัศนวัสดุ

นอกจากนี้หอสมุดแห่งชาติสาขาในภาคใต้บางสาขา ยังจัดให้มีมุมหนังสือและสิ่งพิมพ์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช อีกด้วย

การจัดหมวดหมู่หนังสือ

หอสมุดแห่งชาติสาขาทุกสาขาในภาคใต้ จัดเก็บหนังสือไว้บริการแบบชั้นเปิด แยกออกเป็นหมวดหมู่ตามเนื้อหาและสาขาวิชา โดยใช้ระบบการจัดหมู่แบบทศนิยมของดิวอี้ ผู้ใช้สามารถค้นหาชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง หรือหัวเรื่องที่ต้องการ โดยใช้บัตรรายการเป็นคู่มือ และสามารถหยิบหนังสือจากชั้นตามหมวดหมู่ที่แจ้งไว้ในบัตรรายการ ระบบการจัดหมู่หนังสือแบบทศนิยมของดิวอี้ (Dewey Decimal Classification) แบ่งออกเป็น 10 หมวดใหญ่ๆ ดังนี้

000	เบ็ดเตล็ด
100	ปรัชญา
200	ศาสนา
300	สังคมศาสตร์
400	ภาษาศาสตร์
500	วิทยาศาสตร์
600	วิทยาศาสตร์ประยุกต์
700	ศิลปะและการบันเทิง
800	วรรณคดี
900	ภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์

ข้อปฏิบัติในการเข้าใช้หอสมุดแห่งชาติสาขาทุกสาขาในภาคใต้

1. แต่งกายสุภาพเรียบร้อย งดสวมรองเท้าแตะหรือเกี้ยวซึ่งก่อให้เกิดเสียงดังรบกวนสมาชิกผู้อื่น
2. ฝากกระเป๋า หนังสือ ย่าม หรืออื่นๆ ที่ติดตัวมาที่โต๊ะรับฝากของ
3. ห้ามส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น
4. ห้ามนำอาหาร ขนม และเครื่องดื่มเข้ามาในหอสมุด
5. ห้ามสูบบุหรี่ในหอสมุด
6. ห้ามตัด ฉีก หรือทำลายสิ่งพิมพ์ทุกชนิด มิฉะนั้นถือว่าเป็นการทำลายทรัพย์สินของราชการ ผู้กระทำความผิดจะได้รับโทษทางกฎหมาย
7. ก่อนออกจากหอสมุดฯ ควรให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบสิ่งของทุกครั้ง

.....